

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЩОДО РОЗВИТКУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ОЛІМПІЙСЬКОГО ТА ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

Юлія ДОВГЕНЬКО

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Мета досліджень – проаналізувати економічну політику держави щодо розвитку МТБ олімпійського та паролімпійського спорту.

Завдання досліджень:

1. Узагальнити зарубіжний досвід реалізації економічної політики з розвитку МТБ спорту.
2. Проаналізувати процес формування механізму економічної підтримки МТБ в Україні з моменту набуття незалежності.
3. Визначити існуючі проблеми та шляхи підвищення ефективності економічних методів управління МТБ олімпійського та паролімпійського спорту.

Методи досліджень: аналіз літературних джерел, аналіз нормативно-правових актів, метод експертних оцінок.

Анотація. В статті в результаті аналізу зарубіжного досвіду формування економічної політики розвитку МТБ визначено, що спектр методів, які використовуються досить широкий. При цьому кожна країна формує притаманний лише їй механізм управління.

Українська держава серед можливих складових економічної політики зосередила свою увагу на фінансово-бюджетній. При цьому їй притаманні наступні недоліки: відсутність загальної концепції реалізації економічних методів; неможливість реалізації окремих видів економічної підтримки баз через необґрунтованість відповідного механізму; невідпрацьованість значної частини перспективних в умовах ринкової економіки напрямів економічної політики, а саме кредитної, інвестиційної, амортизаційної; наявність значної кількості недоліків у фінансуванні баз.

Перспективними з точки зору усунення виявлених недоліків є завдання: концентрація ресурсів держави на пріоритетних напрямках розвитку МТБ; створення основ цільового залучення позабюджетних джерел фінансування; врегулювання механізму перерозподілу коштів на потреб МТБ; олімпійського та паролімпійського спорту у відповідності з пріоритетами її розвитку; стимулювання попиту баз на кредитні ресурси; підвищення інвестиційної привабливості баз шляхом використання механізму спільного інвестування з державними ресурсами.

Ключові слова: методи економічної політики, матеріально-технічна база (МТБ) олімпійського та паролімпійського спорту.

Постановка проблеми. Розвиток матеріально-технічної бази (МТБ) як елементу забезпечення соціальної сфери потребує виваженої політики держави. За умов ринкової економіки в її основу мають бути покладені економічні регулятори. Орієнтація ж української держави протягом тривалого часу на бюджетне фінансування поряд з його обмеженістю сьогодні, відсутність досвіду використання інших економічних інструментів, обумовили складність та суперечність формування як економічної політики, так і механізму державного управління в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що авторами аналізуються питання державного управління сферою та її МТБ [1; 5]. Доцільність його реформування в Україні визначається як на теоретичному рівні, так і в практичній діяльності, зокрема, Ю.М. Шкретій зазначає, що виникла проблема у проведенні якісних змін у сфері на основі використання сучасних підходів [4; 6].

Мета досліджень – проаналізувати економічну політику держави щодо розвитку МТБ олімпійського та паролімпійського спорту.

Завдання досліджень:

1. Узагальнити зарубіжний досвід реалізації економічної політики з розвитку МТБ спорту.

2. Проаналізувати процес формування механізму економічної підтримки МТБ в Україні з моменту набуття незалежності.

3. Визначити існуючі проблеми та шляхи підвищення ефективності економічних методів управління МТБ олімпійського та паролімпійського спорту.

Методи досліджень: аналіз літературних джерел, аналіз нормативно-правових актів, метод експертних оцінок, для реалізації якого було залучено фахівців Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Укрцентру «Інваспорт», а також керівників баз олімпійської та паролімпійської підготовки.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз зарубіжного досвіду формування економічної політики розвитку МТБ засвідчив, що спектр методів, які використовуються досить широкий. При цьому кожна країна формує притаманний лише їй механізм управління, особливості якого обумовлені рядом факторів культурно-історичного, політичного і соціально-економічного характеру. Серед основних методів економічного управління можна визначити:

- пільгове оподаткування;
- систему спрощеного одержання кредитів. Так, 4% доходів НОК Італії від футбольного тоталізатора виділяються для надання кредитів на спортивне будівництво;
- дотації держави, які, наприклад, у Франції складають в середньому 40% від загальної суми витрат на експлуатацію споруд;
- поєднання фінансових дотацій держави та надання позик на розвиток МТБ. У Фінляндії максимальний обсяг загальної допомоги для покриття витрат на будівництво, придбання й обладнання споруд, як правило, складає 75% від суми витрат. Державне фінансування і кредитування виділяються в першу чергу з коштів, які надходять у державний бюджет від проведення лотерей;
- залучення коштів підприємств інших сфер діяльності. На фінансування Цільової комплексної програми розвитку фізкультурно-спортивних споруд у Москві держава спрямовує кошти підприємств, звільнених від сплати податків на прибуток, обсяг яких складав в цінах на 2000 рік 4,1 млрд. руб.;
- надання пільг на газопостачання, електричну і теплову енергію, водопостачання та водовідведення, в порядку передбаченому для населення, а також на тарифи за користування поштовим і телеграфним зв'язком за тарифами, які встановлюються для бюджетних організацій (Росія);
- надання консультативної допомоги з питань капіталовкладень і будівництва споруд (Великобританія, Норвегія, Австралія, Ірландія), тощо.

Останніми роками діяльність урядів багатьох держав, міста яких є кандидатами для проведення Олімпійських та Паралімпійських ігор, з підтримки будівництва та модернізації споруд посилюється. Зацікавленість уряду у проведенні Ігор спонукає його враховувати відповідні вимоги Міжнародного олімпійського комітету ще на стадії подачі заявок на проведення. А саме, представляти на розгляд, як свідчить аналіз останніх заявок міст, в середньому 60% збудованих або реконструйованих споруд, готових до проведення Ігор. Крім того обов'язковим є планування їх подальшого використання, що часто зорієнтовано саме на підготовку висококваліфікованих спортсменів до міжнародних змагань.

Звертаючи увагу безпосередньо на Україну, слід в першу чергу, проаналізувати яким чином сформувався діючий механізм економічної підтримки МТБ олімпійського та паролімпійського спорту.

Основи застосування економічних методів управління МТБ було закладено в період 1993-1996 років. В 1994 році практика їх використання крім традиційного фінансування з державного та місцевих бюджетів істотно розширилася. До баз застосовано пільгові тарифи на енергопостачання, комунальні послуги, а також часткове звільнення їх від місцевих зборів та податків.

Однак, слід відзначити, що до 2000 року відправною точкою у визначенні напрямів розвитку МТБ був обсяг ресурсів на фінансування всіх спортивних об'єктів, головним чином, з державного бюджету. Відповідним чином і у спектрі методів механізму впливу на розвиток МТБ державне фінансування було визначено пріоритетним.

У 2000 році Законом України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» були передбачені заходи з надання непрямої фінансової підтримки базам. Підтримка надавалася шляхом звільнення від оподаткування податком на додану вартість ряду операцій. Крім того, було передбачено створення спеціальних рахунків „Україна олімпійська” та „Україна паралімпійська”, кошти з яких могли спрямовуватися і на розвиток МТБ [2]. З цього року вектор державного управління було спрямовано в іншому напрямі: не ресурси зумовлюють цілі, а на основі визначених цілей та завдань формуються ресурси. В основу визначення цілей покладено потреби спорту. Економічна політика за таких умов вже не могла спиратися на фінансування з державного та місцевих бюджетів. До методів економічного стимулювання, зазначених раніше та пільги з плати на землю, передбачені у 2004 році. З метою створення конкурентного середовища у сфері, забезпечення прозорості процедур закупівель товарів, оплати робіт і послуг за державні кошти та досягнення оптимального, раціонального їх використання введена процедура тендерних закупівель.

Таким чином, на сьогоднішній день серед можливих складових економічної політики, до яких слід віднести фінансово-бюджетну, грошово-кредитну, цінову політику та індикативне планування, українська держава зосередила свою увагу на першій з них. Фінансово-бюджетна політика в розвитку МТБ олімпійського та паралімпійського спорту, як вже було зазначено, представлена видатками з державного бюджету України, місцевих бюджетів, які являють собою пряме фінансування, пільговими тарифами на енергопостачання, комунальні послуги, пільгами з плати на землю, податковою політикою, що реалізується у вигляді часткового звільнення від місцевих податків і зборів та звільнення від оподаткування ряду операцій, що являють собою непряме фінансування.

Обраний державою курс з непрямої фінансової підтримки при умові повної її реалізації, дає значне економічне підґрунтя для реалізації базами своєї діяльності на беззбитковому рівні і фінансового оздоровлення. Формою непрямої підтримки є і політика держави з питань амортизації основних засобів, на яку сьогодні в сфері спорту вищих досягнень слід звернути особливу увагу.

Щодо прямого фінансування, то воно традиційно вважається одним із пріоритетних методів фінансово-бюджетної політики, спрямованим на розвиток МТБ олімпійського та паралімпійського спорту. Із державного бюджету спрямовуються поточні видатки за статтею 1310 – «Субсидії та поточні трансфери підприємствам» та капітальні видатки за двома статтями: статтею 2410 – «Капітальні трансфери», які передбачають видатки на придбання основного капіталу госпрозрахункових або інших підприємств та статтею 2133 – «Капітальний ремонт та реконструкція інших об'єктів» (у тому числі і обладнання, якщо воно входить до капітального ремонту), за даною статтею здійснюються лише витрати бюджетних установ та організацій. З 2004 року в межах обсягів капітальних вкладень фінансування здійснюється також за статтею 2110 «Придбання обладнання і предметів довгострокового користування».

Як видно з рис. 1, за даними, наданими Міністерством України з питань сім'ї, молоді та спорту, в бюджетному фінансуванні переважають видатки за статтею 2410 – «Капітальні трансфери», що свідчить про пріоритет в державному управлінні капітальних вкладень.

Аналіз обсягів та умов надання коштів за даними бюджетними статтями, засвідчив, що здійснення капітального ремонту, оснащення, придбання обладнання та інвентарю не містить під собою обґрунтованої концепції.

По-перше, проведений аналіз свідчить про відсутність стратегічного підходу у фінансуванні, необґрунтованість управлінських рішень, що приймаються при прогнозуванні фінансових надходжень з бюджету, при цьому можна виявити як завищення, так і зниження обсягів запланованих коштів. Крім того, аналіз фінансування за спрямуванням коштів на бази, дозволив встановити випадки не підкріплення рішень, що приймаються відповідними економічними розрахунками; факти спрямування коштів на об'єкти, які не містять власних спортивних споруд або містять споруди, які не використовуються у процесі підготовки спортсменів.

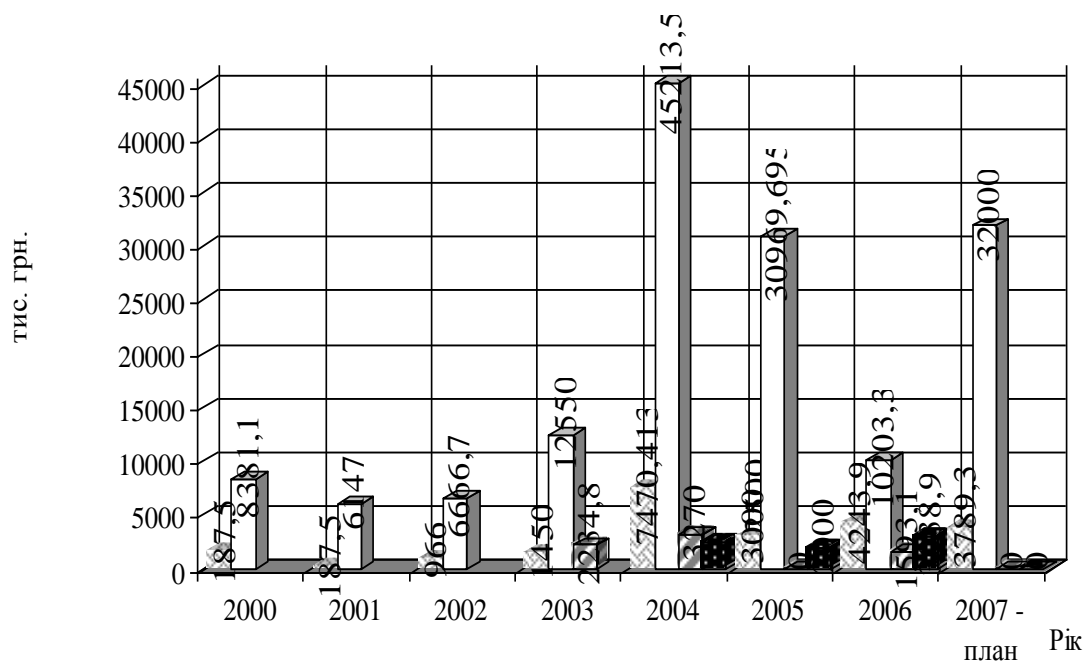

Рис. 1. Обсяги фінансування матеріально-технічної бази олімпійського та паралімпійського спорту за статтями державного бюджету:

- ▨ субсидії та поточні трансфери підприємствам;
- капітальні трансфери;
- капітальний ремонт та реконструкція інших об'єктів;
- придбання обладнання і предметів довгострокового користування

По-друге, аналіз реалізації запланованих обсягів фінансування, на основі довгострокових планів, що відображенні у постановах Кабінету Міністрів України та даних фактичного фінансування, засвідчив, що середній показник виконання планів фінансування за даними напрямками складає лише 50%.

По-третє, різке збільшення обсягу інвестицій у 2004 році у порівнянні з іншими роками, виявляє несистемний характер рішень щодо розвитку МТБ в рік проведення Ігор, що свідчить про відсутність стратегічного підходу до розвитку МТБ і зокрема про неможливість своєчасного створення необхідних для процесу підготовки спортсменів умов.

По-четверте, обсяги фінансування у 2004 році показали надмірний вплив на реалізацію державної політики зовнішніх тимчасових факторів, в даному випадку політичного характеру.

По-п'яте, виділення коштів з державного бюджету базам різної форми власності не підкріплене відповідною документацією, яка передбачає відповідальність баз і вимагає виконання певних обов'язків перед державою для здійснення рівноцінного обміну. Виділення коштів переважній більшості баз здійснюється лише на основі проектно-кошторисної документації та звітів про використання коштів, що регламентує лише порядок використання коштів, а не договірні умови про взаємно відповідальність сторін.

Крім того, фактична ситуація свідчить, що останніми роками в загальному обсязі фінансування МТБ олімпійського та паралімпійського спорту переважає доля державного бюджету при зменшенні долі позабюджетних коштів. Слід відзначити, що така тенденція не є позитивною для країни, яка формує ринкову економіку.

Загалом, механізм фінансування МТБ олімпійського та паралімпійського спорту, за оцінкою респондентів-фахівців, містить комплекс проблем, серед яких в якості найважливіших визначено концентрацію ресурсів держави на пріоритетних напрямках розвитку МТБ, створення цільового залучення позабюджетних джерел фінансування, вирішення яких можливе лише при застосуванні програмно-цільового управління.

Отже, з метою підвищення ефективності економічної політики розвитку МТБ олімпійського та паралімпійського спорту доцільно розв'язати наступні проблеми:

- відсутність загальної концепції реалізації економічних методів управління МТБ;
- неможливість реалізації окремих видів економічної підтримки баз через не відпрацювання відповідного механізму;
- не відпрацьованість значної частини перспективних в умовах ринкової економіки напрямів економічної політики, а саме кредитної, інвестиційної, амортизаційної;
- наявність значної кількості недоліків у плануванні фінансування;
- не відпрацьованість напрямів фінансового забезпечення розвитку МТБ.

Аналізуючи шляхи розв'язання зазначених проблем, в першу чергу слід відзначити, що в основу загальної концепції реалізації економічної політики доцільно покласти програмно-цільовий метод з визначенням пріоритетних цілей розвитку. Визначивши пріоритетні цілі розвитку МТБ, тобто поєднавши бази у три групи за рівнем їх пріоритетності, доцільно диференціювати економічну підтримку баз, зосередивши основні її важелі на більш пріоритетних [3].

В умовах ринкової економіки державний бюджет є одним з джерел фінансування баз, він має поєднуватися з власними коштами баз, коштами місцевих бюджетів, державних позабюджетних фондів, залученими та запозиченими коштами. Це підтверджено і думкою респондентів, пріоритетність джерел фінансування відображена на рис. 2.

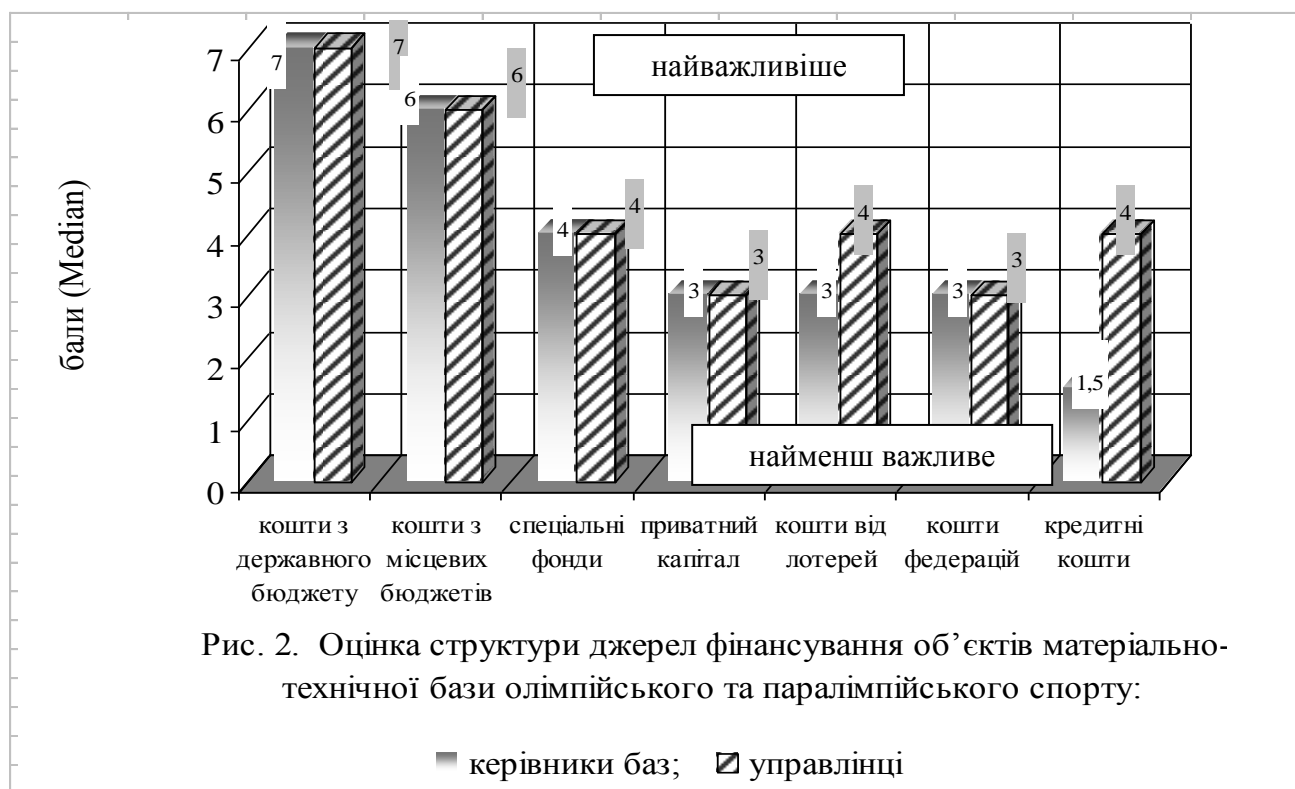

Рис. 2. Оцінка структури джерел фінансування об'єктів матеріально-технічної бази олімпійського та паралімпійського спорту:

Особливу увагу слід звернути на реалізацію положень Указу Президента України №667/2006 від 02.08.2006 «Про Національний план дій щодо реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту» у напрямі розвитку МТБ олімпійського та паралімпійського спорту. А саме положень, що передбачають, по-перше, опрацювання питання щодо запровадження ефективних механізмів фінансування програм розвитку спорту, у тому числі через залучення частини прибутків вітчизняних виробників алкогольної та тютюнової продукції, грального бізнесу; по-друге, передбачення під час розроблення законопроекту про державне регулювання діяльності з випуску та проведення лотерей і грошових розіграшів вирішення питання щодо здійснення додаткових відрахувань від такої діяльності на розвиток фізичної культури і спорту.

Значним резервом розвитку МТБ олімпійського та паралімпійського спорту може стати грошово-кредитна політика, до якої враховуючи зарубіжний досвід, слід віднести довгострокові кредити; позички інших підприємств; іноземні інвестиції. Держава може безпосередньо надавати кредити або виступати гарантом перед фінансовими установами.

Висновки

Таким чином, реалізація економічних методів управління МТБ олімпійського та паралімпійського спорту передбачає значну кількість важелів і при ефективному їх використанні може стати ключовим елементом вдосконалення механізму державного управління.

Досягти максимальної ефективності можливо саме на основі використання програмно-цільового управління з визначенням пріоритетних цілей розвитку. Тобто, поєднавши бази у три групи за рівнем їх пріоритетності, доцільно диференціювати економічну підтримку баз, зосередивши основні її важелі на більш пріоритетних.

В якості першочергових при цьому, на наш погляд, доцільно поставити та вирішити наступні завдання:

- концентрація ресурсів держави на пріоритетних напрямках розвитку МТБ;
- створення основ цільового залучення позабюджетних джерел фінансування;
- врегулювання механізму перерозподілу коштів на потреби МТБ у відповідності з пріоритетами її розвитку;
- стимулювання попиту баз на кредитні ресурси;
- підвищення інвестиційної привабливості баз шляхом використання механізму спільного інвестування з державними ресурсами.

Література

1. Гуськов С.И. Государство и спорт. – М., 1996. – 174 с.
2. Закон України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні». – К., 14 вересня 2000. – №1954-III.
3. Мічуда Ю.П., Довгенько Ю.І. Програмно-цільове управління матеріально-технічною базою олімпійського та паралімпійського спорту в Україні: питання теорії // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2005. – №4. С. 91 – 95.
4. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту. – К.: Деркомспорт України, 2004. – 15 с.
5. Рожков П.А. Развитие физической культуры и спорта в современном мире: организационно-управленческие, финансовые и нормативно-правовые проблемы. – М.: Советский спорт, 2002. – 256 с.
6. Шкретій Ю.М. Напрями реформування системи фізичної культури і спорту в Україні // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту: Зб. наук. праць. – К.: ДНДІФКС, 2004. – №4. – С. 5 – 11.

**ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА ГОСУДАРСТВА
ПО РАЗВИТИЮ МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ БАЗЫ
ОЛИМПИЙСКОГО И ПАРАЛИМПИЙСКОГО СПОРТА**

Юлия ДОВГЕНЬКО

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

Цель исследований – проанализировать экономическую политику государства по развитию МТБ олимпийского и паралимпийского спорта.

Задачи исследований:

1. Обобщить зарубежный опыт реализации экономической политики по развитию МТБ спорта.
2. Проанализировать процесс формирования механизма экономической поддержки МТБ в Украине с момента обретения независимости.
3. Определить существующие проблемы и пути повышения эффективности экономических методов управления МТБ олимпийского и паралимпийского спорта.

Методы исследований: анализ литературных источников, анализ нормативно-правовых актов, метод экспертных оценок.

Аннотация. В статье в результате анализа зарубежного опыта по формированию экономической политики развития МТБ определено, что спектр методов, которые используются достаточно широк. При этом каждая страна формирует присущий лишь ей механизм управления.

Украинское государство среди возможных составляющих экономической политики сосредоточило свое внимание на финансово-бюджетной. При этом ей присущи следующие недостатки: отсутствие общей концепции реализации экономических методов; невозможность реализации отдельных видов экономической поддержки баз в связи с необоснованностью соответствующего механизма; не отработка значительной части перспективных в условиях рыночной экономики направлений экономической политики, а именно кредитной, инвестиционной, амортизационной; наличие значительного количества недостатков в финансировании баз.

Перспективными с точки зрения устранения выявленных недостатков следует выделить задачи: концентрация ресурсов государства на приоритетных направлениях развития МТБ; создание основ целевого привлечения внебюджетных средств финансирования; урегулирование механизма перераспределения средств на потребности МТБ, олимпийского и паралимпийского спорта в соответствии с приоритетами ее развития; стимулирование спроса баз на кредитные ресурсы; повышение инвестиционной привлекательности баз путем использования механизма совместного с государственными ресурсами инвестирования.

Ключевые слова: методы экономической политики, материально-техническая база (МТБ) олимпийского и паралимпийского спорта.

**ECONOMIC STATE'S POLICY ON DEVELOPMENT
OF OLYMPIC AND PARALYMPIC SPORTS' MATERIAL-TECHNICAL BASE**

Julia DOVGENKO

National University of Physical Education and Sports of Ukraine

Aim of researches: to analyse economic state's policy on development of Olympic and Paralympic sports' material-technical base.

Tasks of research:

1. To generalize foreign experience of economic policy on MTB's development.
2. To analyse process of the mechanism's formation of economic support of MTB in Ukraine from the moment of independence.
3. To define problems and ways of efficiency's increasing of economic methods in MTB's management.

Methods of researches: the of literary sources, analysis of regulatory act, a method of expert's estimations.

Abstract. In the article is defined, that spectrum of management's methods, which are used in the foreign countries, is wide enough. And each country forms the inherent mechanism of management inherent.

The Ukrainian has state concentrated an attention on financial policy. But the following disadvantages are: absence of the general concept of economic methods; impossibility of realization of some kinds of economic MTB's support; credit, investment and amortisation systems don't work good enough; presence of a significant amount of disadvantages in financial bases.

It is necessary to allocate the following problems: concentration of state's resources on priority directions of MTB's development; creation of target attraction's bases of unappropriated means of financing; settlement of the redistribution's mechanism by means of MTB's requirements (according to priorities of it's development); demand's stimulation of bases on credit resources; increasing of investment appeal of bases by use of the joint investment's mechanism.

Key words: methods of economic policy, material-technical base (MTB) Olympic and Paralympic sports.